

Ylioppilaskoe kevät 2023 Kirjoitustaito – 3. Tulevaisuuden taitoja (3. kommentoitu) 45 p.

3. Tulevaisuuden taitoja

Tulevaisuuden trendit määräävät tarpeelliset taidot

Ihmiskunnan olemus ja sitä ympäröivä maailma muuttuu jatkuvasti. Täten vääjäämättä myös meidän täytyy muuttaa tapojamme sen mukaisesti ja sopeutua uudenaikaiseen elinympäristöön. Myös tavallisen ihmisen tulee oppia uusia taitoja, joiden avulla voi selvitä ympäristön ja kulttuurin muutosliikkeistä. Tulevaisuudessa elintärkeisiin taitoihin voi lukeutua monia nykyajasta eroavia sosiaalisia taitoja sekä työskentely- ja kulutustapoja. Toisaalta joistakin nykyaikaisista taidoista tulee tärkeämpiä ja jotkut jäävät toissijaisiksi tulevaisuudessa.

Yksi lähihistorian merkittävimmistä muutoksista on ollut tiedonvälittämisen mullistuminen. On todennäköistä, että samanlainen kehitys jatkuu myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi 5G-yhteyksien ja tekoälyn nopean kehityksen takia on olemassa tapoja, joilla nykyään suurelta vaikuttava informaatiotulva laajenee entisestään ja tiedonvälityksestä tulee vielä monimutkaisempaa. Tämä nostaa esiin myös uusia vakavia uhkakuvia, kuten huomaamattoman vaikuttamisen. Uudenaikaisia tiedonkäsittelytaitoja tarvitaan siis enenevässä määrin. Myös maailmanpoliittinen ilmapiiri kiristyy jatkuvasti ja tekee esimerkiksi mediakriittisyydestä jopa elintärkeän taidon. Esimerkiksi vaalien aikaan on erittäin hyödyllistä osata tunnistaa poliittisten puolueiden ja erilaisten lobbaustahojen vaikuttamisyrittäykset toisistaan. On myös tärkeää osata tunnistaa todelliset poliittiset lupaukset ja populismi tai polarisaation lietsominen toisistaan. Mainonnan siirtyessä vielä enemmän sosiaaliseen mediaan vaikuttaminen sulautuu arkipäiväisen viestinnän lomaan jopa huomaamattomasti. Myös ulkomainen informaatiovaikuttaminen on siirtynyt laajasti verkkoon. Varsinkin vanhemmassa väestössä huomaa helposti, että internetissä informaatio otetaan vastaan liian kriitikittömästi. Voi olla, että tulevaisuudessa varttuneempienkin ihmisten on tärkeää käydä erilaisilla tietoturvakursseilla oman turvallisuutensa takia. Toisaalta viiden tai kymmenen vuoden päästä maailma saattaa olla aivan erilaisessa poliittisessä tilanteessa kuin nykyään, joten aiheesta on haastavaa tehdä minkäänlaisia varmoja ennusteita.

Yhteiskunnan arvojen muuttuessa ja teknologian kehittyessä myös työkuulttuuri muuntuu. Duunitorin artikkelissa "Työelämän tulevaisuus" (duunitori.fi 11.5.2017) pohditaan tulevaisuuden työnkuvaa ja tehtävien automatisoitumista. Artikkelissa sanotaan, että "nyt koneet ottavat seuraavan askeleen, neljännen teollisen vallankumouksen, ja siirtyvät teollisuushalleista ja tietokoneista "älykkäisiin luoviin töihin", pilveen ja joka puolelle ympärillemme". Tämä on mielteitä herättävä ajatus, sillä se nostaa esiin kysymyksen: mitä jää ihmisten työksi? Oletettavasti jää ainakin erilaiset luovat johtotehtävät, joissa tekoäly kuitenkin avustaa. Myös moraalialia vaativat päätökset jäävät ainakin toistaiseksi täysin ihmisten harteille. Lopulta teknologian kehitys johtaa kuitenkin pakosti myös työkuulttuurin kokonaisvaltaiseen muutokseen. Niin kuin Duunitorin artikkelissa mainitaankin, toimeentulon vaatimukset voisivat lieventyä ihmisille, eikä työnteko olisi niin tärkeää suurelle osalle

tavallisista kansalaisista. Tulevaisuudessa nykyajan työelämätaidot saattaisivatkin olla hyödyllisiä vain osalle väestöstä. Ehkä silloin niiden tilalle nousisivat esimerkiksi nykyään taka-alalle jäävät sosiaaliset taidot ja erilaiset itsensä toteuttamisen taidot. Toisaalta Suomenkin väestö vanhenee ja työkäiset vähenevät. Tekoäly ja muu teknologia voisi paikata tätäkin työvoimavajetta.

Teknologia siis kehittyy ja väestö vanhenee. Nämä kaksi kehityskäyrää johtavat loogisesti siihen, että tietotekniset taidot ovat tulevaisuudessa miltei elintärkeitä kaikenikäisille ihmisille. Niin ohjelmistojen kehitystyön kuin erilaisen robotiikan yleistyessä monet työt, jotka eivät lakkaa olemasta, painottuvat teknologian kanssa toimimiseen. Nykyajan korkean eläkeiän ja huoltosuhdekriisin takia on tärkeää myös pitää pitkä työura. Uusien sovellustekniikoiden noustessa ja tietojärjestelmien digitalisoituessa on työn kuin työn kannalta tärkeää pysyä ajan hermolla teknologian suhteen. Toisaalta uusimmille "diginatiiveille" sukupolville se ei välttämättä ole niin vaikeaa kuin nykyajan senioreille. Voi olla myös, että teknologian käyttö monimutkaistuu vielä entisestään, kun uusia applikaatioita kehitetään. Esimerkiksi kvanttietokoneiden kehitys nostaa aivan uusia tuulia miltei kaikilla elämänaloilla. Ei voida myöskään tietää, millä lailla tulevaisuudessa esimerkiksi kommunikoidaan toisten ihmisten kanssa. Muun muassa keskusteluhuoneet virtuaaliodellisuudessa eivät ole ottaneet vielä tuulta alleen, mutta muutamassa vuodessa niin voisi käydä. Jos sellainen kanssakäyminen yleistyisi, voisi ilman vähintään tyydyttäviä teknisiä taitoja jäädä paitsi yhteisöistä laajemminkin.

Ilmastonmuutos ja ekokatastrofi pakottavat ihmiset pohtimaan ympäristöään ja kuluttamaan kestävästi. Marcus Ziemannin artikkelissa "Tulevaisuustutkija Markku Wilenius tietää, että 10 vuoden päästä elämme täysin erilaisessa maailmassa" (yle.fi 4.8.2019) tulevaisuudentutkimuksen professori Markku Wilenius pohdiskelee elämää tulevaisuudessa ja sen keskeisiä kehityspolkuja. Wilenius nostaa suuresti esille ympäristön ja yksityishenkilöiden kulutuksen. Hänen mukaansa "tässä perustarpeiden tyydyttämisessä on nykyaikana käynyt huonosti". Hän valittaa, kuinka nykyajan ylikulutus aiheuttaa suuria ympäristöongelmia. Nykyajan vaihtoehdona ja tulevaisuudessa ehkä välttämättömänä taitona on kestävä, tarpeisiin perustuva kulutus. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi paikallisen ruoan ostamista, hyvin kestävien käyttötuotteiden ja käytettyjen tavaroiden lisättyä kulutusta tai ylellisten, kaukaa tuotujen tuotteiden minimaalista käyttöä. Tällainen kulutuskäyttäytyminen voi hyvinkin olla paljon yleisempää lähitulevaisuudessa. Toisaalta esimerkiksi ilmastonmuutoksen vaikutusten hidastaminen ei tapahdu vain yksilöiden omien toimien avulla, vaan valtioiden ja suuryritysten teot ovat jopa tärkeämpiä. Tämä ei kuitenkaan tee kestävästä kulutustaidoista mitättömiä vaan yksilöiden teot voisivat johtaa suurempaan muutokseen yleisissä kulutus- ja tuotantotavoissa. Globaali maailmantalous myös yhdistää suuret toimijat ja kannustaa niitä yhteisiin toimiin.

Globalisaatio muuttaa myös Suomea monikulttuurisemmaksi ja erilaisia maailmankuvia tulee oppia suvaitsemaan korostetummin kuin ennen. Tällä hetkellä väestönkasvua tapahtuu

eniten esimerkiksi Intiassa ja Afrikassa. Euroopassa syntyvyys on taas useassa paikassa todella alhainen eikä suoraa ratkaisua näy lähitulevaisuudessa. Maahanmuutto on tarpeeksi hyvin toimiva vaihtoehtoinen tapa ylläpitää yhteiskuntia ja hoitaa kasvavaa eläkeläisväestöä. Se kuitenkin sekoittaa kulttuureja sekä erilaisia elintapoja, mikä on varsinkin monelle suomalaiselle kova pala purtavaksi. Suvaitsevaisuus ja avaramielisyys onkin varmaan tulevaisuudessa yksi tärkeimmistä sosiaalisista taidoista vielä selkeämmin kuin nykyään. Myös Wilenius sivuaa tätä aihetta: hän kertoo, että koska ihmiset liikkuvat enemmän kuin koskaan, erilaisia ihmisiä on opittava ymmärtämään. Siinä piilee myös taloudellisen menestyksen salaisuus. Tarpeeksi vapaa maahanmuutto varmistaa työvoiman riittävyyden ja kansantalouden menestyksen sekä maineen valtion kauppakumppaneiden keskuudessa. Kuka vain huomaa arkielämässäänkin, että Suomenkin suurimmat kaupungit tiivistyvät ja erilaisia ihmisiä on koko ajan runsaasti ympärillämme. Jos haluaa esimerkiksi liikkua kaupungilla, tämä tosiasia täytyy tunnustaa ja toimia käytännössä sen mukaan eli suvaitsevaisesti. Toisaalta myös paikoin lisääntyvä sosiaalinen ja taloudellinen epätasa-arvo patistavat ihmisiä ymmärtämään toisia ihmisryhmiä paremmin. Tällaiseen huonompaan asemaan voi joutua kuka vaan miltei taustasta riippumatta, kun tilanne on tarpeeksi onneton. Myös tällainen ajattelu voi auttaa tulevaisuudessa kääntämään melko huonon kehityksen muukalaisvihan saralla parempaan suuntaan.

Ihminen tarvitsee tulevaisuudessa varmasti erilaisen taitopaketin kuin nykyään. Tulevaisuuden elämä ja tärkeät taidot riippuvat kuitenkin lopulta monesta eri tekijästä, eikä mitään voi ennustaa täysin varmaksi. Ihminen kuitenkin keksii aina uusia tapoja sopeutua maailman muutoksiin niin kuin ennenkin.

Vastauksen pituus: 7 364 merkkiä

Kommentti / arvio

Kirjoittaja lähestyy aihettaan (tulevaisuuden taitoja) monista suunnista (tiedonvälitys, työ, väestön ikääntyminen, kuluttaminen ja globalisaatio). Useista suunnista huolimatta hän saa muodostettua tekstistään kokonaisuuden.

Kokonaiskuva kirjoitustaidosta: Teksti osoittaa hyvää laajan ja yhtenäisen tekstin kirjoittamisen taitoa.

Näkökulma-, sisältö- ja aineistovalinnat: Tekstin näkökulmavalinta hahmottuu otsikosta lähtien ja on hyvin perusteltu. Sisällöllisesti teksti on monipuolinen ja hallittu kokonaisuus, ja aineistovalinnat tukevat hyvin valittua näkökulmaa.

Aineistojen käyttö: Kirjoittaja on käyttänyt aineistoja melko vähän mutta harkitusti oman näkemyksensä tukena. Oma ääni ja aineistojen äänet eroavat selvästi toisistaan. Pohdinta on

monipuolista mutta omia näkemyksiä esimerkiksi kulutuskäyttäytymisen muutoksista voisi avata ja perustella enemmän kuin mitä kirjoittaja nyt tekee.

Tekstin rakenne: Teksti muodostaa kokonaisuuden, jonka kappaleet toimivat. Kappaleiden väliset sidokset ovat toimivia.

Kieli ja tyyli: Viesti välittyy pääosin vaivattomasti mutta paikoin kielessä on epätasaisuutta: mikä on ihmiskunnan olemus? Lisäksi esimerkiksi aloituskappaleessa olisi hyötyä sanottavan konkretisoinnista, sillä lukijalle ei ole kovin selvää, mistä taidoista kirjoittaja puhuu.

Kirjoitetun yleiskielen normien hallinta on pääosin kunnossa.

Pistemäärä: 45 p. / 60 p. (hyvä)